Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 514113

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	11 september 2000
Kadaster deel/nr	82667/2

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Elsloo	Ooststellingwerf	Fryslân

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Makkinga	F			480

*Omschrijving***

Inleiding

De KERK onder Overgangs-architectuur van de Hervormde Gemeente te Elsloo is in 1913 gerealiseerd ter vervanging van een ouder kerkgebouw op de plaats van het huidige kerkhof. Het ontwerp is van de architect O.M. Meek, die hetzelfde bouwplan een jaar eerder aan de Herenweg 72 te Donkerbroek gerealiseerd zag. Aannemer van het kerkgebouw in Elsloo was L.J. Eppinga uit Lippenhuizen. De kerk ligt op een ruim eigen erf: dit is van de openbare weg gescheiden door een gietijzeren hekwerk, dat van ondergeschikt belang is voor bescherming van rijkswege, wegens geringe monumentale waarde.

In 1993 is de oorspronkelijke dakbedekking van zwart geglazuurde Lucas IJs-brandspannen vervangen door Franse keramische daktegels.

Omschrijving

De zaalkerk is op rechthoekige plattegrond gebouwd. Het gebouw is vijf raamtraveeën diep, onder een zadel/wolfdak dat is belegd met zwarte matgeglazuurde Franse keramische leipannen. Op de nok staat een dakruiter met maasdekking, een ingesnoerde achtzijdige klokkenzolder met galmborden rondom en afgesloten door een torenhelm bekroond met spits, granaatappel en weerhaan. Het opgaand muurwerk bestaat uit spouwmuren van roodbruine klinkers, verlevendigd met een rollaag in het trasraam en een rollaag ter hoogte van de vensterafzaten.

De façade aan de oostzijde heeft een topgevel. De gevelafsluiting bestaat uit een rollaag, waarop een zandstenen gevellijst met negblokken, bekroond door een zandstenen ronde aveinkel versierd met een stermotief. Het risalerende portaal heeft een tympaanvormige afsluiting belegd met keramische leipannen. Voor het portaal is een bakstenen stoep met gietijzeren rooster. In een drievoudige terugsprong is de dubbele rondboogdeur met oorspronkelijk hang- en sluitwerk; de rondboog is in het metselwerk benadrukt door een plat gemetselde kopse laag met zandstenen versiering in de aanzet. De tympaanvormige afsluiting heeft een ondiepe nis en decoratief metselwerk.

Aan weerszijden van het portaal is een rondboog spaarveld onder een rollaag met een imitatie sluitsteen in rode Groninger bakstenen, waarin een roos-venster met spuwer en een rondboogvenster met een imitatie sluitsteen; beide voorzien van gekleurd glas-in-lood. Tussen de beide vensters zijn zandstenen gedenkstenen ingemetseld met het opschrift: ANNO 1913. De geveltop wordt van het opgaand muurwerk gescheiden door een rollaag. De geveltop is in tweeën verdeeld door een band van rode tegels boven een muizentandlijst. In het midden is een biforium met een roosvenster erboven, voorzien van glas-in-lood met een stermotief als in de aveinkel. De bakstenen deelpilaster heeft een zandstenen voet en dobbelsteenkapiteel met spuwertje. Aan weerszijden van het biforium is een zandstenen versiering met een smeedijzeren kruis. Tenslotte bevindt zich in de geveltop een klein drielichtvenster. De noord- en zuidgevel van de kerkzaal zijn identiek: het vijf raamtraveeën diepe kerkgebouw wordt geleed door zes, eenmaal verjongde steunberen. Het meest oostelijke raamtravee is een spaarveld met een tweelichtvenster en twee roosvenstertjes erboven: alle met gekleurd glas-in-lood. De overige traveeën hebben rondboogvensters met gekleurd mat glas-in-lood met een schietlood- en een zandlopermotief. Alle rondboogvensters zijn onder een streklaag, afgesloten met een plat gemetselde kopse laag. De gevel wordt afgesloten door een gemetselde uitkraging in rollagen waarop een gietijzeren gootlijst rust.

De westgevel met wolfseind is verlevendigd door 'aanbouwen': een vierkante met twee rondboogvensters en gevellijst onder schilddak; twee driezijdige krimpvullingen aan weerszijden: één blind, de ander met een zijingang en een rondboogvenster. Naast de deur is een regenwaterput, gesigneerd: 'Fa. F.A. Schroor Noordwolde.'

Het INTERIEUR van de kerk is vrijwel geheel oorspronkelijk en bestaat uit een voorportaal, de kerkzaal en de ruimte achter de preekstoel. Boven het voorportaal is een orgelgalerij. Het bankenplan in de kerkzaal is vrijwel compleet en bestaat uit de oorspronkelijke kerkbanken met kraalhout; de kerkbanken bij de preekstoel hebben zijdeurtjes. In het koorgedeelte zijn de banken van kerkfunctionarissen, aan weerszijden van de podiumpreekstoel in een nis met een dubbele opgang. Het podium bestaat uit wit geglazuurde bakstenen met een houten paneelkuip; het rondbogige ruggeschot is van hout.

De wanden zijn wit gepleisterd met ter hoogte van de aanzet van de vensterboog een sierlijst van afwisselend rode Groninger stenen en verblendstenen met engobe decoratie; een streklaag en sierlijst rond de vensterboog en de nis van de podiumpreekstoel van rode Groninger bakstenen afgewisseld met gepleisterde blokken met schijnvoegen. Onder de dakvoet is een muizentandlijst: thans gewit. De ruimte wordt overspannen door een vlakke zoldering op een houten gebroken spant waaraan trekstaven hangen met stelverbindingen; oorspronkelijke kerkverlichting. In het plafond zijn vierkante luchtcirculatieroosters.

Waardering

De kerk uit 1913, naar ontwerp van O.M. Meek, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als karakteristiek voorbeeld van het werk uit de vroege periode van de architect O.M. Meek, die in deze streek bijzonder veel heeft gebouwd,

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 28 march 2024

- vanwege de hoge mate van architectonische gaafheid van het exterieur en van het interieur,

- vanwege de hoge mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp,

- vanwege het zeer bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek, in het bijzonder van het interieur,

- vanwege de hoge mate van belang voor het aanzien van het dorp.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	Kerk